

Ведение практических занятий по оториноларингологии в подготовке семейных врачей по специальности «Общая практика–семейная медицина»

Л.Ф. Матюха, В.В. Горелик, А.Е. Кононов

Национальная медицинская академия последиplomного образования имени П.Л. Шупика, г. Киев

В условиях реформы здравоохранения и становления института семейного медицины основная нагрузка на первичном приеме ложится на семейного врача. Оториноларингология – дисциплина в значительной степени профилактическая. На первый план выходят ранняя диагностика и профилактика заболеваний ЛОР-органов именно в первичном звене здравоохранения. В связи с этим проблема подготовки семейных врачей в период реформирования системы здравоохранения Украины весьма актуальна. Программа и учебный план цикла специализации «Общая практика–семейная медицина» включают в себя основные разделы оториноларингологии: методы обследования, диагностика и амбулаторное лечение воспалительных заболеваний уха у детей и взрослых, диагностика и амбулаторное лечение воспалительных заболеваний носа и околоносовых пазух, диагностика и амбулаторное лечение воспалительных заболеваний глотки и гортани, травмы ЛОР-органов, неотложная помощь, нарушения остроты слуха (6 ч лекций, 12 ч практических занятий и 6 ч семинаров).

Осмотр ЛОР-органов является в большинстве случаев дистанционным, где преобладают инструментальные методы обследования. Поэтому большая роль в изучении оториноларингологии должна быть отведена практическим занятиям, где основное внимание необходимо уделяться овладению практическим навыкам клинического обследования больных с ЛОР-патологией, дифференциальной диагностике. Слушатели должны:

- овладеть методами осмотра ЛОР-органов – передней риноскопией, фарингоскопией, отоскопией рефлексором и отоскопом;
- проводить оценку остроты слуха шепотной и разговорной речью;

- удалять неосложненные инородные тела из уха, носа и глотки;
- выполнять взятие мазков из зева и носа, определять дыхательную и обонятельную функции носа;
- промывать лакуны небных миндалин;
- останавливать носовые кровотечения путем проведения передней тампонады носа;
- оказывать urgentную помощь при затруднении дыхания путем проведения коникотомии.

Часто возникает необходимость использования не только традиционных «отоларингологических» методов исследования, а также привлечения специалистов смежных специальностей. Такой системный подход позволяет получить наибольшую эффективность лечебно-профилактических мероприятий. Таким образом, врач также должен владеть навыками использования дополнительной диагностической информации и правильного ее анализа.

Поэтому подготовка семейных врачей требует высокой квалификации педагогического состава, наличия возможности демонстрировать слушателям современное диагностическое оборудование, знакомить с актуальным состоянием проблемы, новыми подходами в лечении заболеваний ЛОР органов, развитие широкого кругозора и системности знаний. Учитывая тот объем знаний и практических навыков по оториноларингологии, которыми должен овладеть семейный врач, необходимо увеличение количества часов по данной дисциплине и проведения занятий исключительно в оториноларингологическом отделении. Это позволит оптимизировать учебный процесс и соответственно повысить качество работы семейного врача.

Особливості змін специфічної ланки імунної системи при порушенні чоловічої фертильності

Н.М. Партола, Л.Л. Воронцова, В.А. Коваленко

ДЗ «Запорізька медична академія післядипломної освіти Міністерства охорони здоров'я України»

Вивчення зв'язку імунної системи із чоловічим безпліддям є перспективним напрямком сучасної медицини, що і визначило мету дослідження: вивчити особливості змін специфічної імунологічної відповіді у чоловіків з порушеннями фертильності (ФЕ).

Обстежено 36 чоловіків віком 20–40 років. Першу групу склали здорові чоловіки (контроль), 2-у групу – чоловіки зі збереженою ФЕ, 3-ю групу – чоловіки, які перебували у бездітному шлюбі. Чоловіки 1-ї і 2-ї груп мали дітей. У чоловіків 2-ї і 3-ї груп було діагностовано на-

явність інфекцій, що передаються статевим шляхом (ІПСШ). Визначення субпопуляційного складу лімфоцитів проводили із використанням моноклональних антитіл (НВО «Гранум»).

У результаті дослідження у чоловіків 2-ї групи ФЕ зберігалась, але з тенденцією до зниження кількості сперматозоїдів в 1 мл і гіпокінезису. Кількість лімфоцитів із фенотипом CD⁺₃ та CD⁺₂₂ відповідала значенням контрольної групи, проте відзначали зниження CD⁺₄, CD⁺₈ та CD⁺₁₆. Це свідчило про наявність інтоксикації без ознак імунодефіцитного стану.

У чоловіків 3-ї групи відзначали зниження загальної кількості сперматозоїдів, їхньої концентрації, гіпокінезис, астенозооспермію, тератозооспермію у порівнянні з групою контролю. Вміст CD^+_3 та CD^+_{16} -клітин різко збільшився, а вміст CD^+_{4} і CD^+_{8} був знижений у порівнянні з контролем. Рівень CD^+_{22} відповідав значенням контрольної групи. Це свідчило про наявність імунодефіцитного стану на тлі за-

пального процесу з тенденцією до хронізації, який, можливо, спричинений бактеріальною інфекцією.

Аналіз спермограм засвідчив, що наявність ППСШ не мала суттєвого впливу на фертильні властивості еякуляту, але зміни, що відбувались у специфічній ланці імунної системи на тлі бактеріальної інфекції та запального процесу, мали безпосередній вплив на порушення чоловічої ФЕ.

Кардіоваскулярний ризик та стан магістральних артерій у хворих з артеріальною гіпертензією в поєднанні з ревматоїдним артритом

О.В. Курята, О.Ю. Сіренко, Т.К. Лисунець, Л.О. Трунова, Д.М. Максаков

¹ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»

²КЗ «Дніпропетровська обласна клінічна лікарня ім. Мечникова»

Визначення субклінічних проявів атеросклерозу разом із традиційними факторами може бути корисним для оцінювання кардіоваскулярного ризику у хворих з артеріальною гіпертензією (АГ), коморбідною з ревматоїдним артритом (РА). **Мета дослідження** – визначити частоту факторів кардіоваскулярного ризику та субклінічні прояви атеросклерозу у хворих з АГ в поєднанні з РА. **Матеріали та методи.** Обстежено 42 (4 чоловіків, 38 жінок) хворих на АГ в поєднанні з РА (середній вік $54,88 \pm 0,96$ року), середня тривалість захворювання АГ – $8,05 \pm 0,70$ року, середня тривалість РА – $7,48 \pm 0,84$ року. Першу групу порівняння склали 20 хворих на АГ, другу – 20 хворих з РА. Усім хворим проводили загальноклінічне обстеження, розрахунок ІМТ, оцінювання ризику фатальних серцево-судинних подій за шкалою SCORE для пацієнтів з РА, визначення ліпідного спектра крові, УЗД магістральних артерій голови та шиї (МАГ). **Результати.** Найбільш поширеними факторами ри-

зику були підвищена маса тіла та ожиріння – у 17 (40,5%) та 17 (40,5%) хворих відповідно. Більшість обстежених хворих мали підвищений рівень тригліцеридів, холестерину ліпопротеїдів низької щільності, загального холестерину – у 17 (40,48%), 24 (57,14%), 21 (50%) хворих відповідно і знижений рівень холестерину ліпопротеїдів високої щільності – у 18 (42,86%). У 31 (73,8%) пацієнта були встановлені ознаки субклінічного атеросклерозу, у 1-й та 2-й групах порівняння – у 9 (45%) та 11 (55%) пацієнтів відповідно. Кардіоваскулярний ризик у пацієнтів основної групи склав $3,47 \pm 0,47\%$ (EULAR 2010), у групах порівняння – $1,42 \pm 0,41\%$ та $3,52 \pm 0,63\%$ ($p < 0,05$) відповідно. **Висновки.** Кардіоваскулярний ризик у хворих на АГ в поєднанні з РА, визначений за модифікованою шкалою SCORE, не повною мірою співвідноситься з наявними атеросклеротичними змінами. УЗД МАГ може поліпшити оцінку кардіоваскулярного ризику при АГ в поєднанні з РА.

Сучасні питання підготовки лікарів загальної практики з хірургії

О.С. Никоненко, С.Д. Шаповал, С.М. Дмитрієва

ДЗ «Запорізька медична академія післядипломної освіти МОЗ України»

Розвиток технологій організації та управління освітнім процесом набуває високої значущості у період реформування медико-санітарної допомоги на засадах загальної практики-сімейної медицини. Післядипломне навчання лікарів сьогодні базується на сучасних знаннях і дидактичному потенціалі медичної науки. Зміст навчання має відповідати реальним умовам роботи лікаря, а викладання здійснюватися з посиленою практично-орієнтованою компонентою.

У навчанні сімейних лікарів з хірургії зазвичай застосовують традиційні (пояснювально-ілюстративний і репродуктивний) методи навчання з набуттям знань першого («знання-знайомство») і другого рівнів («знання-копія»). У ДЗ «ЗМАПО МОЗ України» активно впроваджують програмове навчання (ПН), що дає змогу формування знань третього («знання-вміння») і четвертого («знання-транс-

формація») рівнів і передбачає активну самостійну роботу лікаря. Найпростішим методом ПН є проблемні лекції; іншим методом є частково-пошуковий, що вимагає від лікарів-слухачів самостійного рішення проблеми у ході практичних занять. При дослідному методі ПН лікар самостійно формулює проблему і знаходить її рішення. У практику підготовки сімейних лікарів активно впроваджуються технології сучасного клінічного навчання (КН), спрямовані на досягнення компетентності за принципами професійної підготовки дорослих (андрагогіки). Якість підготовки сімейних лікарів з хірургії визначають кваліфікацією викладачів, потужністю клінічної бази та мотивацією слухачів за принципом відповідності змісту навчання реальним потребам і умовам роботи лікаря загальної практики-сімейної медицини.